

**РОЛЬ ТЕКСТИЛЬНОГО МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА У
ЗМІСТОВНОМУ НАПОВНЕННІ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ПРОГРАМИ
“ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ” В УМОВАХ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
СИСТЕМИ**

У статті висвітлено основні зміни нової редакції навчальної програми “Трудове навчання”, проведено аналіз ролі текстильного матеріалознавства у змістовному наповненні оновленої програми.

***Ключові слова:** текстильне матеріалознавство, навчальна програма “Трудове навчання”, проектно-технологічна система.*

У зв'язку зі світовими тенденціями та відповідним реформуванням української освіти відбуваються зміни у трудовій підготовці підростаючого покоління. Ці зміни стосуються як зовнішнього вияву, так і змістовного наповнення. По-перше, шкільний предмет “трудове навчання” отримав нову назву - “Технології”. По-друге, змінилося змістове наповнення навчального предмету. Це демонструє діалектичний характер розвитку освіти і певного предмету зокрема.

Мета статті: висвітлити основні зміни нової редакції навчальної програми «Трудове навчання», провести аналіз ролі текстильного матеріалознавства у змістовному наповненні оновленої програми.

На наш погляд, проектно-технологічна система трудового навчання - це логічна структура організації навчально-виховного процесу, що має визначену мету, завдання, зміст, форми, методи, оснований на проектно-технологічній діяльності учнів (чи студентів) і націлена на певний результат. На цій системі базувалася трудова підготовка підростаючого покоління останніх декількох років, що було висвітлено у змісті попередньої редакції навчальної програми. Проектно-технологічна система є наскрізною суттю нової редакції програми, помітна тенденція її розвитку.

Зупинимось детальніше на змістовному наповненні нової редакції

програми, проаналізуємо зміни, що відбулися у порівнянні з попередньою програмою. Нова редакція навчальної програми з трудового навчання для 5-9 класів за загальною редакцією В.М. Мадзігона рекомендована Міністерством освіти і науки України (лист від 27.08.10 № 1/11-8205). В пояснювальній записці програми говориться про те, що функції вчителя змінюють свої акценти: з контролю - на підтримку та допомогу учневі. В пояснювальній записці акцентовано увагу на роль досвіду для розвитку учня. Тобто робиться акцент на емпіричний рівень наукового пізнання, пов'язаний із безпосереднім дослідженням об'єктів, які реально існують і їх людина може сприймати за допомогою органів чуття. На цьому рівні триває процес нагромадження інформації про досліджувані об'єкти, явища шляхом проведення спостережень, виконання різноманітних вимірювань, постановки експериментів.

Змінилася також логіка побудови навчальної програми:

- Тепер можливе проведення уроків для класів, що не поділяються на групи хлопців та дівчат. При цьому зміст програми складається лише з варіативних модулів. При цьому, учні мають освоїти базовий модуль (проекування виробів (у 5-му класі - основи художньо-конструкторської діяльності); конструкційні матеріали; основи техніки і технологій).

- З інваріативних модулів зникли ті, що стосувалися харчових технологій, догляду за рослинами і тваринами.

- Навчальні, творчі проекти учні мають виконувати, починаючи з 6 класу (а не з 7-го, як це було у попередній редакції програми).

- Багато уваги (половина годин за рік) приділяється варіативним модулям. Це дає можливість учителю підбирати зміст програми в залежності від матеріально-технічної бази, фахової підготовленості, регіональних традицій, наповнюваності класів та бажання учнів.

Текстильне матеріалознавство - це міждисциплінарна галузь науки, що вивчає будову, властивості та застосування тканин, їх зміну в результаті виготовлення швейних виробів та їх експлуатації. Питання текстильного матеріалознавства перебувають у тісному взаємозв'язку зі змістом таких

дисциплін як конфекціонування, декоративно-прикладна творчість, технологія пошиття одягу та інші. Тому часом важко визначити відношення тих чи інших питань навчальної програми до певної дисципліни вищої школи.

Тепер проаналізуємо розділи навчальної програми (обслуговуючі види праці), щоб визначити роль і місце текстильного матеріалознавства у трудовій підготовці учнів. У 5-му класі за інваріативним модулем учні вивчають такі розділи: “Технологія виготовлення виробів з текстильних і нетканих матеріалів ручним способом (за зразком)”, “Конструювання та виготовлення виробів із текстильних і нетканих матеріалів”. У 6-му класі: “Технологія виготовлення та оздоблення виробів вишивкою (за зразком)”, “Проектування, виготовлення та оздоблення виробів вишивкою”. У 7-му класі: “Технологія виготовлення виробів плетених гачком (за зразком)”, “Проектування та виготовлення виробів плетених гачком”, “Технологія виготовлення виробів в'язаних спицями (за зразком)”, “Проектування та виготовлення виробів в'язаних спицями”. У 8-му класі: “Проектування та виготовлення швейних виробів (машинним способом)”. У 9-му класі - “Проектування та виготовлення комплексного виробу”. Отже, з 5-го по 9-ий клас інваріативні розділи навчальної програми передбачають роботу з текстильними матеріалами (нитки для шиття, нитки для вишивки, нитки для в'язання гачком і спицями, різноманітні текстильні тканини і неткані матеріали). Навчальна програма побудована за принципом від простого до складного. Спочатку учні навчаються виконувати виріб за зразком, а потім виконують виріб за власним вибором.

Детальніше розглянемо зміст інваріативних розділів (обслуговуючі види праці), визначимо, які теми і питання з текстильного матеріалознавства виносяться на вивчення у шкільній навчальній програмі.

Зміст навчального матеріалу, що відноситься до текстильного матеріалознавства	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
--	--

5 КЛАС

Розділ 1. Технологія виготовлення виробів з текстильних і нетканих матеріалів ручним способом (за зразком)

Види конструкційних матеріалів для виготовлення аплікації: тканина, нитки, пряжа, неткані матеріали. Добір матеріалів (для виготовлення аплікації).

Розрізняє матеріали, які потрібні для роботи;
розпізнає тканини, нитки, пряжу

Розділ 2. Конструювання та виготовлення виробів з текстильних і нетканих матеріалів

Конструкційні матеріали та їх вибір. Короткі відомості про текстильні волокна. Будова тканини (основа, піткання, пруг). Лицьовий і виворітний боки тканини. Добір матеріалів для виготовлення виробу.

Розпізнає і називає нитки основи, піткання, пруг;
розрізняє лицьовий і виворітний бік тканини;
добирає матеріали для виготовлення задуманого виробу

6 КЛАС

Розділ 1. Технологія виготовлення та оздоблення виробів вишивкою (за зразком)

Тканина для вишивання (бавовняна, лляна). Поняття про ткацьке переплетення. Полотняне переплетення.

До цих питань в програмі не вказані державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів, але на наш погляд варто зазначити таке:
характеризує тканину для вишивання;
визначає полотняне ткацьке переплетення

**Розділ 2. Проектування, виготовлення та оздоблення виробів
вишивкою**

Добір тканини, ниток для виробу.

До цих питань в програмі не вказані державні вимоги щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів, але на наш погляд варто зазначити таке:
добирає тканину та нитки для вишивання

7 КЛАС

Розділ 1. Технологія виготовлення виробів плетених гачком (за зразком)

Матеріали для роботи (гачком): природні матеріали та штучного походження (синтетичні). Добір ниток (пряжі).

Розрізняє натуральні та синтетичні матеріали;
добирає нитки (пряжу) для плетіння

Розділ 2. Проектування та виготовлення виробів плетених гачком

Добір матеріалів для виготовлення виробу

Добирає матеріали

Розділ 4. Технологія виготовлення виробів в'язаних спицями (за зразком)

Матеріали для в'язання спицями. Добір спиць і пряжі.

Розпізнає і називає вироби, в'язані спицями;
добирає пряжу

Розділ 5. Проектування та виготовлення виробів в'язаних спицями

Добір спиць, матеріалів для виготовлення виробу.

Добирає матеріали

8 КЛАС

Розділ 1. Проектування та виготовлення швейних виробів

(машинним способом)

Конструкційні матеріали та їх вибір. Матеріали хімічного походження (штучні, синтетичні). Їх переваги і недоліки у порівнянні із натуральними матеріалами. Способи отримання штучних і синтетичних матеріалів. Їх вплив на здоров'я людини і навколишнє середовище.

Називає матеріали хімічного походження;
характеризує переваги і недоліки штучних матеріалів у порівнянні із натуральними;
пояснює способи одержання штучних матеріалів, їх вплив на здоров'я людини та навколишнє середовище
добирає необхідні матеріали

9 КЛАС

Розділ 2. Проектування та виготовлення комплексного виробу

Матеріали, які використовуються у макетуванні (... текстильний матеріал). Композиційні матеріали як сучасний вид технологій із створення нових конструкційних матеріалів. Вибір конструкційних матеріалів: тканина, пряжа, шнур, нитки, шкіра ... тощо, можливе їх поєднання.

Характеризує особливості композиційних матеріалів, способи їх одержання;
добирає конструкційні матеріали

Розглянемо також зміст варіативних модулів та місце текстильного матеріалознавства у їх контексті.

Зміст навчального матеріалу, що відноситься до текстильного матеріалознавства

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

5-6 КЛАС Технологія виготовлення м'якої іграшки

Матеріали для виготовлення м'якої іграшки та їх властивості.
Підготовка матеріалів до роботи.

Характеризує матеріали, які використовуються для виготовлення іграшки;
добирає матеріали для роботи;
добирає матеріали для іграшки та оздоблення

5-6 КЛАС Технологія виготовлення народної ляльки

Матеріали, які використовуються для виготовлення ляльок.
Добір матеріалів та підготовка базових та доповнюючих матеріалів до роботи.

Добирає матеріали, які використовуються для виготовлення та оздоблення ляльки

5-6 КЛАС Технологія виготовлення виробів з текстильних і нетканих матеріалів ручним способом

Види конструкційних матеріалів для виготовлення аплікації: тканина, нитки, пряжа, неткані матеріали.
Добір матеріалів.
Конструкційні матеріали та їх вибір.
Короткі відомості про текстильні волокна.
Будова тканини (основа, підкання, пруг).
Лицьовий і виворітній боки тканини. Добір матеріалів для виготовлення виробу.

Розрізняє матеріали, які потрібні для роботи;
розпізнає тканини, нитки, пряжу;
розпізнає і називає нитки основи, підкання, пруг;
розрізняє лицьовий і виворітний бік тканини;
добирає матеріали для виготовлення задуманого виробу

5-6 КЛАС Технологія виготовлення вишитих виробів

Тканина для вишивання (бавовняна, лляна).
Поняття про ткацьке переплетення.

До цих питань в програмі не вказані державні вимоги

<p>Полотняне переплетення. Добір тканини, ниток для виробу.</p>	<p>щодо рівня загальноосвітньої підготовки учнів, але на наш погляд варто зазначити таке: <i>характеризує</i> тканину для вишивання; <i>визначає</i> полотняне ткацьке переплетення; <i>підбирає</i> матеріали для вишивки</p>
<p>Технологія виготовлення швейних виробів (машинним способом)</p>	
<p>Текстильні матеріали: тканина, нитки. Короткі відомості про текстильні волокна та їх види. Будова тканини (основа, піткання, пруг). Лицьовий і виворітній боки тканини. Добір матеріалів для виготовлення виробу. Вимоги до швейних виробів (гігієнічні, естетичні, економічні). Показники якості швейного виробу (естетичність, ергономічність...).</p>	<p><i>Розпізнає</i> тканини, нитки; <i>розпізнає і називає</i> нитки основи, піткання, пруг; <i>розрізняє</i> лицьовий і виворітний бік тканини; <i>добирає</i> необхідні матеріали</p>
<p>9 КЛАС Підсумковий проект Проектування та виготовлення комплексного виробу</p>	
<p>Матеріали, які використовуються у макетуванні (... текстильний матеріал). Вибір конструкційних матеріалів: тканина, пряжа, шнур, нитки можливе їх поєднання.</p>	<p><i>Добирає</i> конструкційні матеріали</p>
<p>7-9 КЛАС Технологія оздоблення одягу</p>	
<p>Матеріали, які необхідні для виготовлення кожного виду оздоблення.</p>	<p><i>Характеризує</i> матеріали для різних видів оздоблення;</p>

	<i>добирає</i> матеріали
7-9 КЛАС Технологія виготовлення швейних виробів (машинним способом)	
<p>Фактура матеріалу. Конструкційні матеріали та їх вибір. Матеріали хімічного походження (штучні, синтетичні). Їх переваги і недоліки у порівнянні із натуральними матеріалами. Способи отримання штучних і синтетичних матеріалів. Їх вплив на здоров'я людини і навколишнє середовище.</p>	<p><i>Називає</i> матеріали хімічного походження; <i>характеризує</i> переваги і недоліки штучних матеріалів у порівнянні із натуральними; <i>пояснює</i> способи одержання штучних матеріалів, їх вплив на здоров'я людини та навколишнє середовище; <i>добирає</i> необхідні матеріали, інструменти, обладнання</p>
7-9 КЛАС Технологія вишивання мережками	
<p>Матеріали для виконання мережок. Добір матеріалів.</p>	<p><i>Характеризує</i> матеріали, які використовуються для виконання мережок; <i>обґрунтовує</i> добір тканин; <i>добирає</i> тканину</p>
7-9 КЛАС Технологія української народної вишивки	
<p>Матеріали для вишивання гладдю.</p>	<p><i>Добирає</i> тканину для виготовлення вишитого виробу</p>

Таким чином, зміст варіативних модулів, в яких розглядаються питання текстильного матеріалознавства, переплітається із змістом інваріативних модулів. А саме: питання текстильного матеріалознавства повторюються у

варіативних модулях, розкриваються ширше, розглядаються у різноманітних сферах застосування. Це дає можливість учням повторити вже пройдені питання для більш міцного засвоєння, розширити свої знання, побачити ширшу сферу застосування цих знань і вмінь.

Висновки. Отже, в новій редакції програми з трудового навчання всі інваріативні модулі обслуговуючих видів праці основані на роботі з текстильними матеріалами (виготовлення виробів з текстильних і нетканих матеріалів ручним способом, оздоблення виробів вишивкою, виготовлення виробів плетених гачком, виготовлення виробів в'язаних спицями, виготовлення швейних виробів). П'ять з одинадцяти варіативних модулів для 5-6 класів основані на роботі з текстильними матеріалами, і п'ять з двадцяти варіативних модулів для 7-9 класів також пов'язані з текстильними матеріалами. Це показує важливість питань з текстильного матеріалознавства у змістовному наповненні нової редакції програми з трудового навчання і відображає роль текстильного матеріалознавства при підготовці майбутнього учителя технологій (обслуговуючі види праці).

Використана література:

1. Навчальна програма “Трудове навчання. 5-9 класи”. Нова редакція рекомендована Міністерством освіти і науки України (лист від 27.08.10 № 1/11-8205). За загальною редакцією В.М. Мадзігона // http://www.mon.gov.ua/education/average/new_pr

Николайчук С.П. Роль текстильного материаловедения в содержательном наполнении новой редакции программы "Трудовое обучение" в условиях проектно-технологической системы.

В статье отражены основные изменения новой редакции учебной программы "Трудовое обучение", проведен анализ роли текстильного материаловедения в содержательном наполнении обновленной программы.

Ключевые слова: текстильное материаловедение, программа "Трудовое обучение", проектно-технологическая система.

Nikolaychuk S.P. The role of textile materials science in the substantial filling of the program "Labor training" new edition in terms of design and technological system.

The article discloses the main changes of the educational program "Labour training" new edition and conducts an analysis of textile materials science role in the substantial filling of the updated program.

Keywords: *textile materials science, educational program "Labour training", design and technological system.*